

OCENA	WYMAGANIA EDUKACYJNE – PRZYRODA IV
Dopuszczający	Uczeń: •wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej i przyrody ożywionej •wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata, podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom, wyjaśnia, czym jest obserwacja •podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; przeprowadza obserwację wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu, wykonuje pomiar przy użyciu taśmy mierniczej •podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela •na podstawie instrukcji słownej, określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu •oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 ; rysuje uproszczony plan najbliższej okolicy, •wymienia rodzaje map ; odczytuje informacje zapisane w legendzie planu, wskazuje kierunki geograficzne na mapie ; odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, •wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów ; wskazuje w najbliższym otoczeniu dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych ; podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych, porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości (kształt) •wymienia stany skupienia wody w przyrodzie, •wymienia przynajmniej trzy składniki pogody ; rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów, wyjaśnia, dlaczego burze są groźne •dobiera przyrządy do pomiaru trzech składników pogody, odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody •wyjaśnia pojęcia <i>wschód Słońca</i>, <i>zachód Słońca</i>; rysuje „drogę” Słońca na niebie; podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku; podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku, •wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów, •określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny; podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych; •wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników •układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów; •podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy; omawia znaczenie wody dla organizmu

- wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego
- wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne; wymienia rodzaje naczyń krwionośnych;
- mierzy puls; podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia
- pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy; wymienia zasady higieny układu oddechowego
- wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu; wyjaśnia pojęcie *stawy*; omawia dwie zasady higieny układu ruchu
- wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego; wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów; wymienia zadania narządów smaku i powonienia; wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków; wymienia dwa zachowania niekorzystnie wpływające na układ nerwowy,
- wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego; rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską; wyjaśnia pojęcie *zapłodnienie*
- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania; wyjaśnia konieczność dbania o higienę w okresie dojrzewania,
- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia; korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach; wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu
- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową
- wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie,
- wyjaśnia oznaczenia umieszczane na opakowaniach środków czystości,
- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka; opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu; prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji,
- rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów ; podaje przykłady krajobrazu naturalnego; wymienia nazwy krajobrazów kulturowych ; określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy
- wyjaśnia, czym są równiny; wykonuje modele wzniesienia i doliny
- podaje przykłady wód słonych ; wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy

	•wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce; podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych; •podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie, •wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście • odczytuje z ilustracji nazwy dwóch– trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora •wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie; omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury •wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu; podaje trzy zasady zachowania się w lesie •podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych; rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste •podaje dwa przykłady znaczenia łąki; wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw ; rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych •wymienia nazwy zbóż; rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto; podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; wymienia •dwa szkodniki upraw polowych
Dostateczny	Uczeń: •wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>przyroda</i> ; wymienia trzy składniki przyrody nieożywionej niezbędne do życia ; podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka •omawia na przykładach , rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata ; wymienia źródła informacji o przyrodzie ; omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń •przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu ; proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie ; określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów ; opisuje sposób użycia taśmy mierniczej •podaje nazwy głównych kierunków geograficznych ; przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych ; określa warunki korzystania z kompasu ; •posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu •wyjaśnia, jak powstaje plan ; rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10, •wyjaśnia pojęcia <i>mapa</i> i <i>legenda</i> ; określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej ; rozpoznaje obiekty

- przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych
- określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu ; opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu,
 - wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje
 - wyjaśnia, co nazywamy pogodą; wyjaśnia pojęcia: *upał, przymrozek, mróz*;
 - podaje nazwy osadów atmosferycznych
 - wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody
 - zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; omawia sposób pomiaru ilości opadów; podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody; na podstawie instrukcji buduje deszczomierz; prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody; określa aktualny stopień zachmurzenia,
 - omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokreślem; omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia; wyjaśnia pojęcia *równonoc przesilenie*; omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku,
 - podaje charakterystyczne cechy organizmów; wymienia czynności życiowe organizmów; rozpoznaje na ilustracji wybrane organy / narządy
 - dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu; podaje przykłady organizmów roślinożernych; dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców;
 - wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność
 - wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe; podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego
 - podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw; wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana; omawia zasady opieki nad zwierzętami; podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście wykonuje zielnik (pięć okazów),
 - wymienia składniki pokarmowe; przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej
 - wymienia narządy budujące przewód pokarmowy; omawia rolę układu pokarmowego; podaje zasady higieny układu pokarmowego
 - omawia rolę serca i naczyń krwionośnych; na schemacie pokazuje poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych,
 - wymienia narządy budujące drogi oddechowe; wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe; określa rolę układu oddechowego; opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu
 - wymienia elementy budujące układ ruchu; podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu; wymienia trzy funkcje szkieletu; wymienia zasady higieny układu ruchu
 - omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów; omawia rolę skóry jako narządu zmysłu; wymienia zasady higieny oczu i uszu
 - wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy; określa rolę układu rozrodczego; omawia zasady

- higieny układu rozrodczego; wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu,
- wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców; omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania,
 - podaje zasady prawidłowego odżywiania,
 - wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego,
 - wymienia przyczyny chorób zakaźnych; wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową; omawia przyczyny zatruc; określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę
 - określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim; rozpoznaje owady, które mogą być groźne
 - podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu;
 - przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach; omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach
 - podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać; podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm człowieka,
 - wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy); wyjaśnia pojęcie: *krajobraz kulturowy*; wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka,
 - wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy,
 - podaje nazwy grup skał, podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych
 - podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych); wskazuje różnice między oceanem a morzem ; na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących; wymienia różnice między jeziorem a stawem
 - podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych
 - wyjaśnia, co to są parki narodowe; podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody,
 - omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie; wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę
 - podaje po dwie-trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki
 - podaje nazwy stref życia w jeziorze; wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej; rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża
 - omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury
 - podaje nazwy warstw lasu; omawia zasady zachowania się w lesie; rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu; rozpoznaje pospolite grzyby jadalne
 - porównuje wygląd igieł sosny i świerka; wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np.

	kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek; wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych •wymienia cechy łąki; wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej; przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi, •omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; rozpoznaje nasiona trzech zbóż; wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami
Dobry	Uczeń: • wymienia cechy ożywionych elementów przyrody ; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka • porównuje ilość i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów ; wymienia cechy przyrodnika ; określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody ; omawia etapy doświadczenia • planuje miejsca dwóch – trzech obserwacji ; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu ; wymienia najważniejsze części mikroskopu • wyjaśnia, co to jest widnokrąg, samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu ; wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie • wyjaśnia pojęcie <i>skala liczbowa</i> ; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wykonuje szkic terenu szkoły • opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie • przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy, • wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy ; orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu, • wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej; podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów, • wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania; formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru • wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr • wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody; przygotowuje możliwą prognozę pogody na następny dzień dla swojej miejscowości • określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza; określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia; wyjaśnia pojęcie <i>górowanie Słońca</i>; omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokręgiem w poszczególnych porach roku, • wyjaśnia pojęcia: <i>organizm samożywny</i>, <i>organizm cudzożywny</i>; wymienia cechy roślinożerców; wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne; podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi; wymienia przedstawicieli pasożytów • wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego; wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa

- rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe; wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin; określa cel hodowania zwierząt w domu; wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu,
- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; wymienia produkty zawierające sole mineralne
- wyjaśnia pojęcie *trawienie*; opisuje drogę pokarmu w organizmie; omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu
- wymienia funkcje układu krwionośnego; wyjaśnia, czym jest tętno; omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie; proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego
- określa cel wymiany gazowej; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego;
- rozróżnia rodzaje połączeń kości; podaje nazwy głównych stawów u człowieka; wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem
- wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę; wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową; omawia zasady higieny układu nerwowego,
- omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego
- opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania,
- wymienia (wszystkie) zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej
- wyjaśnia, czym są szczepionki; wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową; wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie; omawia objawy zatruc
- wymienia objawy zatrucia grzybami
- omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości
- wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; wymienia skutki przyjmowania narkotyków; wyjaśnia, czym jest asertywność,
- wyjaśnia pojęcie: *krajobraz*; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy
- opisuje wklęsłe formy terenu; opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy
- rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy
- wyjaśnia pojęcia: *wody słodkie*, *wody słone*; wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; porównuje rzekę z kanałem śródlądowym
- omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa; omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu;

	• wyjaśnia cel ochrony przyrody; wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną; podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody, • omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód ; omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne • charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej; wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora; wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej , charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej • charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody; wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych • omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu, • omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki
	Uczeń: • podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną ; klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka • wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze ; wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem • planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie ; uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji ; omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej • podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych ; porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu ; wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich, • rysuje plan pokoju w skali 1 : 50 ; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu : wykonuje szkic okolic szkoły, • porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej ; odszukuje na mapie wskazane obiekty • orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie, • klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość; porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów, • dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu; podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody; przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie • wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru; rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów; wykazuje związek pomiędzy porą

Bardzo dobry

- roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów,
- odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych; na podstawie obserwacji określa kierunek wiatru
 - omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia,
 - podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost); porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym
 - omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi; wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo
 - omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym,
 - omawia rolę witamin; wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin; omawia rolę soli mineralnych w organizmie
 - wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu
 - wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego
 - wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego ,
 - porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego; na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach; omawia pracę mięśni szkieletowych
 - podaje wspólną cechę narządów zmysłu węchu i smaku; wskazuje na planszy drogę informacji
 - dźwiękowych; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów; na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia,
 - wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów
 - wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego; omawia przebieg rozwoju nowego organizmu wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego
 - wyjaśnia, na przykładach, czym jest odpowiedzialność,
 - wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą
 - porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy; klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów; charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych ; wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę
 - omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję; rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące
 - omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń
 - wyjaśnia, czym jest uzależnienie; charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym; uzasadnia

	konieczność zachowań asertywnych; uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia, • klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; • omawia proces powstawania gleby • charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi; omawia, jak powstają bagna; charakteryzuje wody płynące • podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; • wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym; na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa, • porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki • rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze • wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła • charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, wymienia rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach • wyjaśnia że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt, • podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania; przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych; rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy,
	Uczeń: • wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na wybrane pozostałe elementy • na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt; przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki ; wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów • przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, • podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu • wyjaśnia pojęcia: <i>skala mianowana, podziałka liniowa</i>, • dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu, • uzasadnia, popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał • przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie prostym rysunkiem • wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi • przygotowuje i prezentuje informacje na temat rodzajów wiatru występujących na świecie; na podstawie opisu

Celujący

- przedstawia, w formie mapy, prognozę pogody dla Polski
- podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa),
- prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi; omawia podział organizmów na pięć królestw
- prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin
- podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt; uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw
- prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe; przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt (np. najszybsze zwierzęta),
- przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności
- omawia rolę narządów wspomagających trawienie; wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki
- prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat; składników krwi i grup krwi
- ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała,
- wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała; omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne
- podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego,
- prezentuje informacje na temat roli kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie na przestrzeni kilku pokoleń (np. zajęcia prababci, babci, mamy, starszej siostry, itp.)
- prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania,
- przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, odpowiedniego w okresie dojrzewania
- przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania
- przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym; prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych,
- wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy
- prezentuje informacje typu „naj” (najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna)
- przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat „Moja miejscowość dawniej i dziś”
- prezentuje w dowolnej formie informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy (gminie, powiecie lub województwie),
- prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym
- podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka

	•prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch–trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych •prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu •prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach •wykonuje zielnik z roślin łąkowych poznanych na lekcji lub innych •prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki
--	--